

6. oktober - dan neformalnih oskrbovalcev

Letošnji evropski dan družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcev poteka pod geslom ***Neformalni oskrbovalci so partnerji v oskrbi – za pravično ureditev položaja družinskih oskrbovalcev!***

Usmerja nas v uspešnejše reševanje enega najbolj perečih izzivov današnje Evrope – razviti humano, finančno in kadrovsko zdržno dolgotrajno oskrbo ob današnjem staranju prebivalstva. To je mogoče samo s partnerstvom med vsemi deležniki dolgotrajne oskrbe: državo in njenim uzakonjenim sistemom, zdravstveno, socialno in drugimi strokami ter samimi družinskimi in drugimi neformalnimi oskrbovalci.

Dejstva so jasna. Vsak deseti Evropejec nekaj ur tedensko ali celo dnevno skrbi za svojega bolnega, starostno onemolega ali invalidnega svojca, soseda ali prijatelja. Še vsaj toliko žena, mož, snah, zetov, hčera, sinov, vnukov, sester, bratov, staršev in drugih družinskih članov, sosedov in prijateljev je pri tem udeleženih bolj od daleč. V Sloveniji neposredno oskrbuje nad dvesto tisoč ljudi, v Evropi čez 44 milijonov. Družinski in drugi neformalni oskrbovalci s svojim delom zagotavljamo kar 80 % oskrbe. Pomembno je upoštevati dejstvo, da vloga neformalnega oskrbovalca bližnjih prej ali slej čaka vsakega. Nanjo se je pametno pripraviti, da jo opravimo kakovostno za onemolega bližnjega in za svoj lastni razvoj; ta priprava pa je naloga tako vsakega samega, kakor zdravstvene in drugih strok ter države, ki je odgovorna za sistem oskrbe v družbi.

Brez nas, družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcev, ne gre, to naše delo pa je velikokrat zelo naporno. Partnersko sodelovanje uspeva, če se poznamo in spoštujemo; če so neformalni oskrbovalci v državi in družbi enakovreden del sistema dolgotrajne oskrbe, da dobijo od stroke znanje, od države pa razbremenilno pomoč.

Partnerstvo se začne z medsebojnim poznanjem in spoštovanjem

Česar se ne zavedamo ali ne poznamo, tega ne moremo spoštovati. Do preloma v 21. stoletje se države s svojimi sistemi niso zavedale, da neformalni oskrbovalci opravljajo večino najbolj bistvenega humanega dela v družbi; zdravstvena, socialna in druge stroke tega dela niso ne raziskovale ne podpirale. Posledica tega je, da je delo neformalnih oskrbovalcev v družbi še vedno ni prepoznano ne cenjeno; posledično pa prav tako ne delo poklicnih oskrbovalcev. Tudi sami družinski in drugi neformalni oskrbovalci se tega svojega dela skoraj niso zavedali, zato se zanj niso usposabljali, kakor se za vse druge dejavnosti.

Danes se ozaveščeno spoznavanje neformalne oskrbe dogaja na treh ravneh.

1. **Družinski in drugi neformalni oskrbovalci sami** se čedalje bolj zavedajo, da opravljajo pomembno življenjsko delo; da za to delo potrebujejo znanje; da imajo v današnji socialni državi pravico do javne razbremenilne pomoči; da jim veliko pomaga, če se v kraju in v državi med seboj povezujejo.

2. **Zdravstvena, socialna, ekonomska in druge stroke** zadnja leta pospešeno raziskujejo neformalno oskrbo, razvijajo znanje, metode in pripomočke za domačo družinsko oskrbo in strokovno pomoč pri tem.

3. **Državne politike** po evropskih državah uvidevajo pomen družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcev tako, da jih vključujejo v svoje zakone o integrirani dolgotrajni oskrbi. V sodobnih sistemih dolgotrajne oskrbe postajajo polnopravni partnerji.

Za partnerstvo v sodobni oskrbi onemoglih ljudi so vse tri ravni so enako pomembne. Začne se pri tem, da se prepoznamo, ko smo v vlogi družinskega oskrbovalca; da to prepoznamo pri ljudeh okoli sebe – pri prijateljih, znancih, sodelavcih, zaposlenih, pri ljudeh s katerimi pridemo v stik pri svojem delu. Ko poznamo svojo vlogo oskrbovalca, jo cenimo in spoštujemo pri sebi in drugih. Tedaj iščemo informacije, znanje in pomoč, da bomo oskrbovali lažje in bolje. Tedaj pri tem podpremo druge, ki to delajo. Tedaj se organiziramo in v državi in družbi s ponosom zahtevamo svoje partnersko mesto. Tedaj se stroke odzivajo in nam nudijo znanje ter

razvijajo metode za lažje in boljše oskrbovanje. In končno tudi politika uzakoni pravice družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcev do finančne, izobraževalne in druge razbremenilne pomoči.

Partnerstvo z neformalnimi oskrbovalci rešuje današnjo dolgotrajno oskrbo

Pomanjkanje oskrbovalnega kadra v ustanovah in pri oskrbi na domu je med najbolj perečimi izzivi. Po Evropi so tu in tam dobri primeri, kako ta problem rešujejo. Te primere najdemo samo v državah, ki so družinske in druge neformalne oskrbovalce sprejele kot enakovredne partnerje v svoj zakon o dolgotrajni oskrbi. V teh primerih odločilni strokovnjaki v lokalnem zdravstvu in sociali ustvarjalno in zavzeto delajo za integrirano oskrbo in tesno sodelujejo z družinskimi oskrbovalci. V vseh teh primernih dobrih praks je lokalna politika postavila razvojno prioriteto starosti prijazne skupnosti, v njej pa je oskrbovanje prednostno.

Na Inštitutu Antona Trstenjaka imamo četrto stoletja dobrih izkušenj z usposabljanjem družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcev. Ko v kraju končamo usposabljanje, se organizira skupina svojcev na principu samopomoči. Za te skupine smo pravkar izdali priročnik *Oskrbujem in se povezujem z vsebinami in metodami*, ki so se v teh desetletjih pokazale kot najbolj potrebe zanje. Pod okriljem Inštituta deluje tudi Slovensko združenje neformalnih oskrbovalcev. Vključitev vanj je brezplačna in brez obveznosti; informacije: oskrbovalec@iat.si ali tel. 064/299-599.

Letošnji evropski dan družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcev z njegovim geslom *Neformalni oskrbovalci so partnerji v oskrbi – za pravično ureditev položaja družinskih oskrbovalcev!* je priložnost, da z veseljem, s ponosom in hvaležnostjo osvežimo zavest o sebi in našem delu. Ogromna količina plemenitega dela, ki ga neformalni oskrbovalci opravljamo, tiho govori, da je ljubeča skrb za drugega najgloblja človeška sila. Sodelovanje pri delu in v težavah je osnovna vrednota – ta je razvila človeštvo, ta razvija tudi vsakega od nas. Ko človek solidarno pomaga drugemu, ki je v potrebi, z njim rešuje njegovo stisko, samega sebe pa razvija sebe v čutečega in sposobnega človeka.

Jože Ramovš in Ana Ramovš, Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje